

Na cestě do Gazy

Původ materiálu

Radka Včelná, aktualizováno Martin Fér

Pořadí v lekci

11

1. MOTIVAČNÍ UVEDENÍ DO PŘÍBĚHU:

a) pro mladší školní věk:

Kdo z vás byl pokřtěn jako úplně maličké dítě? Jak jste se dozvěděli, že jste byli pokřtěni? Vyprávěli vám o tom rodiče, babička nebo dědeček, váš farář, vaše farářka nebo vaši starší sourozenci? Řekli vám také, co křest znamená?

b) pro střední a starší školní věk:

Jak se lidi můžou dozvědět dobrou zprávu o Ježíši? Stačí, aby si koupili Bibli a četli si v ní? Nebo potřebují někoho, kdo by jim o Kristu, případně o víře v něho vyprávěl? Znáte někoho, kdo byl pokřtěn v dospělosti? Co je k tomu zapotřebí?

c) pro Teofila:

Teofil řeší problém: „Lukáši, vypůjčil jsem si svitek s prorockými texty, abych se trochu povzdělal. Víš, jak jsi říkal, že vyprávění o Kristu lépe porozumím, když budu znát souvislosti s tím, co zvěštovali proroci lidu Staré smlouvy. Nadšeně jsem se do toho pustil, číst umím dobře, ale jsem z toho jelen, jako by to bylo nějakou cizí řečí, které nerozumím...”

Lukáš: „No vidíš, to je právě způsob, jak Bibli nečíst. – Bible sama o sobě totiž nemusí být hned a každému (a v každé chvíli) srozumitelná a jasná. A to tě pak může celkem spolehlivě odradit, abys ji četl dál nebo se k ní vracel. Číst Bibli jen tak ze zvědavosti, to je jiné, než číst a rozumět. S tím nám právě může pomoci společenství sboru, církve, či dobrý komentář, nejlépe obojí. – Počkej, vzpomněl jsem si na jeden příběh. Vypráví o tom, co se může dít, když člověk čte a rozumí tomu, co čte. To se pak dějou věci (a souvisí to nějak s

nasloucháním)...

2. POZNÁMKY K TEXTU A JEHO KATECHETICKÉMU VYUŽITÍ

– **Filip** – *náleží k sedmi jáhnům. Dvanáct apoštolů už na všechno nestačilo. Rychlý růst církve vedl k tomu, že právě tímto Sedmi je svěřena „služba stolů“: slavení večeře Páně a společné stolování včec; při něm byly potřebným rozdělovány podpory. Stalo se tak proto, aby se Dvanáct mohlo novovat „modlitbám a služb Slova“ (Sk 6,1-4). Filip tedy, stejně jako i Štěpán, náleží k sedmi jáhnům. Že se jejich činnost neomezovala jen na sociální službu při stolech a při dohlížení na spravedlivé rozdělování podpor vdovám a sirotkům, o tom svědčí mučednická smrt Štěpánova pro jeho svědectví o vzkříšeném Ježíši před židovskou radou a také Filipovo misijní působení v Samaří, kam uprchl před pronásledováním z Jeruzaléma (Sk 8,4nn). – Filip tam nešel s úmyslem stát se misionářem. Odešel při pronásledování křesťanů, ale „nezašil“ se tam do bezpečného závěť. Využil i této nelehké životní situace k zvěstování o Kristu, k hlášení dobré zprávy, že Bůh Ježíše vzkřísil, a proto i nám je dán nový život, pro něj nám Bůh odpouští to staré, co má výhled jen k smrti.*

– **anděl Páně** – *jeho prostřednictvím Lukáš naznačuje čtenářům, že Filipovo setkání s pohanem neodporuje Boží vůli, není svévolným Filipovým jednáním (podobně i pokyn Ducha – v. 29.) Anděl, pokyny ducha, popř. i vidění a sny se ve Skutcích vyskytují vždycky v okamžiku, kdy aktéři zvěstování evangelia mají udělat krok, na který by sami nepřišli a který byl i pro dosavadní církevní praxi nezvyklý. Proto nejvčetnější „hustotu“ těchto nebeských pokynů nalézáme ve Sk 8-11, kde krystalizuje nový přístup k pohanům.*

– **dvořan** – *doslova kleštůnec (eunuch). Dvořan, ať to byl člověk urozený a bohatý, měl řadu potřeb edpokladů, pro které by s ním pravověrný Žid nemusel chtít mluvit. Byl to cizinec z východu, měl odlišnou barvu pleti a navíc to byl eunuch, kleštůnec. Takoví byli podle Mojžíšova zákona nábožensky nezpůsobilí a nemohli se podílet na chrámové bohoslužbě. A zrovna kvůli němu byl Filip poslán z misijní úspěšného místa v Samaří sem na poušť. Přibývá k tomu etiopského dvořana předznamenává téma misie pohanům, což je jedním z ústředních témat Skutek – to, co zde přes Filipa (Sk 8) vzkřísilo, přes Petra (Sk 10) prorazilo tuhou křtu odporu židokřesťanů, v Pavlovi vykvetlo a rozsemeno se „po vši zemi“ (viz Pavlovy misijní cesty).*

– **dvořanovo čtení Písma** – *bez návaznosti na společenství církve je Písmo nesrozumitelné. Muž (židovský proselyt – srv. Bernard Gilliéron: Církev právě zrozená, s. 41) čte právě pasáž z Izajášova proroctví, které evokuje bolestný osud služebníka Hospodinova (Iz 53,7-8). V odpověď na dotaz Filip vysvětluje, že tento text se týká Ježíše a zvěstuje mu evangelium (setkáváme se zde s ozvěnou katechetické výuky těch, kdo se připravovali ke křtu).*

– **Filip začal u toho slova Písma** – *„otevřel ústa“ a zvěstoval přibývá toho, který „ústa neotevřel“. Káže o násilím umlčeném, o tom, o kterém se už nemělo vypravovat. Hospodinův spravedlivý služebník se ztotožnil s údělem násilně umlčených, s údělem těch, o kterých se nesmí nebo nemá mluvit, s údělem opovržených a za nic položených. Ten, o kterém mluví Izajáš jako o beránku zabitým, byl Ježíš, který skrze ukřižování a vzkříšení přinesl lidem Boží odpuštění. Skutečně?*

komu odpustit znamená sejmut z něho vinu a vzít ji na sebe. Právě tento úděl vzal na sebe Ježíš. A zvěst o tomto ukřižovaném Mesiáši se stává obsahem zvěstování, kázání, svědectví. Že tento úděl nalézá i u lidí odezvu, je vidět na dvořanově rozhodnutí pro křest.

– **křest** předpokládá víru v Ježíše celým srdcem. A víra nepromárňuje vhodnou příležitost. „Co brání, abych byl pokřtěn?“, ptá se dvořan, když zrovna míjeli místo, kde byla voda. (Zdá se tedy, že součástí Filipova zvěstování byla i bližší zmínka o křtu). Na což Filip odpověděl (podle některých rukopisů knihy Sk) starou křestní liturgií: „Jestliže věříš z celého srdce, je to dovoleno.“ (Pozn. Uvedenou křestní otázku i vyznání najdete jen v kralickém překladu, v ekumenickém je pod čarou. Znamená to, že převodnější rukopisy Skutků tuto otázku a vyznání neobsahovaly. Pozdější rukopisy – podle kterých překládali kraličtí – zřejmě harmonizovaly vyprávění s praxí obvyklou v církvi). Dvořanova žádost o křest je výrazem toho, že pochopil, co mu Filip zvěstoval o Kristu: totiž, že Kristus přijímá každého, i fyzicky i jinak nezpůsobilé. Každého, kdo touží, aby Kristova láska a odpuštění smyla jeho viny jako voda smývá špínu. Není tam kostel, kmotři, farář ani zápis do matriky. A přece je to křest velmi platný – je tam totiž zvěstované slovo Boží, víra v Krista a touha po křtu. A kolik vody přitom „padne“, není až tak důležité.

(Exkurs: „Na počátku druhého století se křestní praxí zabývá jedna z kapitol (VII.) Učení dvanácti apoštolů, známějšího pod řeckým názvem Didaché. Poté, co uchazeč projde katechumenátem, je pokřtěn v tekoucí vodě ve jméno Otce i Syna i Ducha svatého (srv. Mt 28,19). Jestliže není k dispozici tekoucí voda, je pokřtěn jinde, např. v bazénu, a když není voda studená, tak v teplé. A chybí-li i tato možnost, vylije se mu třikrát voda na hlavu během vyslovení trojice formule.“ B. Gilliéron: Církev právě zrozená, s.41)

3. FORMULACE TÉMATU

Evangelium je dobrá zpráva pro každého. Když člověk bibli čte a taky dobře poslouchá, o co v ní jde, může porozumět němu moc důležitému.

Tím, že ho slyšel (a díky Filipovi mu i porozuměl) tenhle etiopský dvořan, začala cesta, na které se evangelium dostávalo k pohanům – k těm, kteří předtím neslyšeli nic o Hospodinu, Bohu Izraele ani o Ježíši. Tak se dostalo i k Teofilovi a dál až k nám. Všude tam, kde se čte a vykládá bible, se tak můžou zprávu o Ježíši Kristu dozvědět další, kterým udělá radost.

4. VYKLADAČSKÁ A KATECHETICKÁ ÚSKALÍ

– vysvětlíte dále, že přítomnost anděla neznámá, že se v příběhu budou automaticky dít zázračné (nadpřirozené) věci. Jde tedy především o to, že Filip byl postaven před nový úkol, na který by sám nepřišel a který by sám od sebe ani nezvládl. Mluví se o andělu proto, aby ti, kdo ?

tou a slyší tento příběh, pochopili, že Filip nejedná svévole a že jeho setkání s pohanem neodporuje Boží vůli.

– Na Filipovi a jeho jednání měli tenkrát a máme i my dnes v církvi pochopit, že Ježíš nepřišel jen pro některý národ (tenkrát židovský), jen pro určitým způsobem kvalifikované lidi (znalostí Starého zákona), ale že přišel pro všechny lidi bez rozdílu. A že také církve a křesťané se mají tak obracet všichni ke všem bez rozdílu, i k těm, o kterých by je to ani nenapadlo, ke všelijak nedokonalým a postiženým i k těm odjinud.

– téma misie: misie se nezrodila samovolně jako vedlejší důsledek pronásledování. Z pronásledovaných se automaticky nestali misionáři. Neměli bychom o jáhnech a apoštolech mluvit příliš samozřejmě jako o nadšených misionářích. Trvalo poměrně dlouho, než došlo k misii mezi pohany a ještě déle, než to bylo aramejsky mluvícími křesťany akceptováno (jeruzalémská skupina).

Kniha skutků obsahuje více modelů, jak člověk v společenství potkává evangelium. Zdá se, že Lukáš tento výčet pluralitní misie a katechetické praxe podává záměrně. Nelze tedy na základě jednoho příběhu vytvořit jediný správný model křtu dospělých, dětí, katecheze atd. Příběh pokřtěného cizince je mimořádný v tom, že otevírá přístup k víře a křtu skupin lidí, která z dosavadního náboženského pohledu byla nezpůsobilou mít podíl na životě Izraele a církve (dnes bychom sem mohli dosadit aktuálně třeba lidi s odlišnou sexuální orientací).

5. OSNOVY VYPRÁVĚNÍ

a) poznámky a osnova pro **mladší** školní věk:

Využijete-li navržené motivace, můžete dále povědět, že už v dobách vyprávění Lukáše a jeho posluchače Teofila, byl křest znamením přisloužnosti ke Kristu a jeho církvi. Ale že lidé většinou nebyli křtáni jako malé děti. Pro víru v Krista se rozhodovali dospělí lidé. A k tomu potřebovali znát evangelium. A taky mít někoho, kdo by jim o Ježíši vyprávěl. Takový člověk je na cestě evangelia k druhým lidem velice důležitý...

I. Motivace

II. Jak je důležité mít Filipa (Pán Bůh jednoho takového měl...)

III. Na cestě do Gazy („černý pasažér“ v kočáře a pašák Filip se potkávají na opuštěné cestě)

IV. Jak nečíst Bibli („Rozumíš-li tomu co čteš?“ – „Jak bych mohl, když mi to nikdo nevyložil?“)

V. Filipovo kázání a dvořanovo rozhodnutí pro křest („Co brání, abych byl pokřtěn?“ – „Nic, vyzpověj-li v Pána Ježíše Krista“)

VI. Radost na opuštěné cestě (cesta je stejná; nová je radost, kterou přináší víra v Ježíše)

b) osnova pro **střední a starší** školní věk:

I. Motivace

II. Filip dostává úkol

III. Cizinec z Východu si ůte ve svitku proroka Izajáše

IV. Nesrozumitelné slovo o trpícím služebníkovi se stává, díky Filipovi, srozumitelným svůdectvím o Ježíši Kristu

V. Dvoůanovou reakcí na Filipovo kázání je rozhodnutí pro kůest

VI. Co je zapotůebí ke kůtu? – Nic než vyznání víry v Ježíše Krista

VII. Evangelium (zvěst, že Kristu půišel pro každého, bez rozdílu) působí radost

6. METODICKÉ POKYNY K PRACOVNÍMU LISTU ZDEŇKA ŠORMA

u pracovního listu

7. LITURGICKÝ RÁMEC

Žalm 86,9 — Všechny pronárody, tvoje dílo, se ti půijdou klanůt, Panovníku, budou oslavovat tvoje jméno, protože jsi veliký a konáš divy; jedinů ty jsi Bůh.

8. VYPRÁVĚNÍ A NÁPADY PRO PŘEDŠKOLNÍ VĚK

9. VYPRÁVĚNÍ PRO STŘEDNÍ ŠKOLNÍ VĚK

I. MOTIVACE

Kdo z vás byl pokřtěn jako malé miminko? A řekl vám někdo o vašem křtu? Nebo stařilo, že jste viděli fotky? Kdo vám vysvětlil, o co jde – při křtu, při bohoslužbách, ve sboru, v církvi? Vyprávíme si – doma nebo v náboženství nebo v nedělce – příběhy z bible, abychom věděli, o co jde ve víře.

Ale co ti, kdo nejsou pokřtěni a nechodí do nedělní nebo do kostela? Staří, když si koupí bibli a budou si ji číst? Myslíte, že by všemu rozuměli? Asi ne. Bible sama o sobě totiž nemusí být hned a každému (a v každé chvíli) srozumitelná a jasná. A to pak může člověk celkem spolehlivě odradit, aby ji četl dál nebo se k ní vracel. Číst bibli jen tak ze zvědavosti, to je jiné, než číst a rozumět. S tím nám právě může pomoci společenství sboru, církve nebo třeba dobrý komentář (to je taková kniha poznámek a výkladů k bibli), nejlépe obojí.

Tak se mohlo stát, že i Teofil přešel za Lukášem se svítkem bible pod paží a tvářil se nějak divně. A hned povídá: „Tak jsem si, Lukáši, vypůjčil svitek s prorockými texty, abych se trochu povzdělal. Víš, jak jsi říkal, že vyprávění o Kristu lépe porozumím, když budu znát souvislosti s tím, co zvěstovali proroci lidu Staré smlouvy. Nadšen jsem se do toho pustil, číst umím dobře, ale jsem z toho jelen, jako by to bylo nějakou cizí řečí, které nerozumím...”

Lukáš: „No vidíš, to je právě zřejmě, jak bibli nečíst... Počkej, vzpomněl jsem si na jeden příběh. Vypráví o tom, co se může stát, když člověk čte a rozumí tomu, co čte. To se pak dějou věci (a souvisí to taky nějak s nasloucháním)...

II. FILIP DOSTÁVÁ ÚKOL

Jednomu z jáhnů (to byli ti, kteří měli pomáhat ve sboru pomáhat s rozdělováním jídla a darů, aby se na všechny spravedlivě dostalo), který se jmenoval Filip, řekl anděl, aby se vydal na jih na cestu, která vede z Jeruzaléma do Gazy. Než se začne ptát na toho anděla, Teofile, rovnou ti řeknu, že ten je v tom příběhu jen proto, aby bylo jasné, že se tam Filip nevydal z vlastní vůle. Sám od sebe by tam možná ani nešel. Byl to jeho úkol od Pána Boha.

III. CIZINEC SI ČTE PROROKA IZAJÁŠE

Protože Filipa by asi ani nenapadlo, aby šel na nějaké cestě v Zápádákově, aby se mohl dát do řeči s náhodným kolemjdoucím, vlastně kolemjdoucím pohanem. Jel tamtudy totiž zrovna jeden cizinec z pohanské země, dokonce to byl dvořan etiopské královny. Vracel se z Jeruzaléma, kde byl na svátky. Možná proto, že se sám zajímal o víru v Hospodina. A jak tak jel kolem v tom voze, zbystřil Filip sluch. Ten cizinec si nahlas četl z knihy proroka Izajáše. Nahlas si tenkrát četli všichni, bylo to tak zvykem.

A tak Filip, protože už pochopil, že to je jeho úkol, pozdravil a zeptal se toho dvořana: „Jestlipak rozumíš tomu, co čteš?”

„Jak bych tomu mohl rozumět,“ řekl ten dvořan a tvářil se stejně zmateně jako ty Teofile, když jsi dnes přešel. „Jak bych mohl rozumět, když mi to nikdo nevyloží. Jen poslouchej: jako ovce vedená na porážku, jako beránek nemý, když ho stíhají, ani on neotevře ústa. Koupil jsem si ten svitek, že prý je to kniha vašeho velkého proroka, ale spíš mi to připadá jako nějaká píruška pro chovatele ovcí. Mohl bys mi to, prosím tě, nějak vysvětlit?”

IV. NESROZUMITELNÉ SLOVO SE STÁVÁ SROZUMITELNÝM SVĚCTVÍM

A tak si k němu Filip nastoupil do vozu a jeli dál. Filip cestou povídal. Začal od toho beránka, co neotevřel ústa a došel až k Ježíši, který se stal takovým trpčícím služebníkem, jak o něm píše Izajáš, a nakonec byl zabit jako velikonoční beránek a taky neprotestoval a nebránil se, když ho vedli na kříž. A asi mu toho vyprávěl ještě víc – o tom, jak byl Ježíš vzkříšen a jak se ukázal učedníkům a taky o tom, že ti, kdo uvěří, že ten Vzkříšený Ježíš je Pánem celého světa, se dají pokřtít v jeho jméno a stanou se jeho učedníky. A že tenhle Pán nedělá rozdíly mezi lidmi. Že vždycky zval ke svému stolu i ty, kterými ostatní pohrdali.

V. DVOJANOVO ROZHODNUTÍ PRO KŘEST

A jak tak vyprávěl, dvojan tomu rozuměl čím dál víc. Tomu, že tenhle Ježíš má zájem opravdu o každého. I o něho, který je pro Židy pohan a pro bílé žerno a pro ty zdravé eunuch, co nemůže mít děti ani vstoupit do chrámu. Takovému Pánu by chtěl patřit. A protože právě jeli kolem nějaké řeky, přerušil Filipovo vyprávění a vyhrkl: „Tady je voda. Co brání, abych byl pokřten?“

VI. CO JE ZAPOTŘEBÍ KE KŘTU?

Filipa to překvapilo. Nebylo obvyklé, aby se dávali křtít pohané. Co on pamatoval, vždycky to zatím bylo tak, že zvštěovali evangelium Židům... A vlastně taky Samařanům – v Samařii byl právě on, Filip, zrovna nedávno. Zamyslel se a řekl: Nic tomu nebrání. U nás ve sboru to bývá vždycky tak, že se toho, kdo chce být pokřten, zeptáme, jestli věří v Ježíše Krista celým svým srdcem. „Věřím,“ řekl dvojan, „že Ježíš Kristus je Syn Boží.“

A tak vystoupili z vozu a oba vešli do vody. Tam Filip toho dvojana pokřtil. Nebyli u toho žádní kmotři ani zápis do matriky ani potom žádný slavnostní obřad. Jen vyznání víry a voda. A hlavně Boží milost, která dělá každý křest křtem.

Ten dvojan pak nastoupil zpátky do vozu a měl takovou radost, že si ani nevšiml, že se Filip někde ztratil. Řekaly ho zase jiné úkoly, další místa, kam měl jít zvštěvat evangelium. Ten dvojan pokračoval svou cestou, ale něco důležitého se změnilo. Měl radost, jakou předtím neznal. Radost z toho, že to, co se v bibli píše, platí i pro něj.

VII. EVANGELIUM PŘESOBÍ RADOST

Je to tak, že když člověk bibli čte a taky dobře poslouchá, o co v ní jde, může porozumět něčemu moc důležitému. Něčemu, z čeho může mít opravdovou radost, když je třeba smutný. Protože se může dozvědět právě to, že Ježíš Kristus přišel pro všechny bez rozdílu. Pro tebe i pro mě, pro Židy i pro pohany, pro muže i pro ženy, pro žerno a pro blouchy, pro zdravé i pro postižené.

Tím, že to slyšel tenhle etiopský dvojan, začala cesta, na které se evangelium dostávalo k pohanům – k těm, kteří předtím neslyšeli nic o Hospodinu, Bohu Izraele ani o Ježíši. Tak se dostalo i k Teofilovi a dál až k nám. Všude tam, kde se čte a vykládá bible, se tak mohou zprávu o Ježíši Kristu dozvědět další, kterým udělá radost.

Pane, děkujeme, že můžeme číst bibli a učit se rozumět, o co v ní jde. Děkujeme, že se můžeme dozvídat o Ježíši Kristu, který má rád všechny lidi bez rozdílu. Děkujeme za křest, který je pro každého z nás znamením, že patříme Ježíši Kristu. Děkujeme, že to všechno platí i pro lidi, kteří jsou jiní než my. Amen.

10. náměty k rozhovoru

Co víte o misii? Víte, že k misii nepatří jen kázání evangelia, ale také pomoc v řadě konkrétních věcí (školství, zdravotnictví, adopce na dálku...)?

Co víte o Albertu Schweitzerovi? Víte, že kázal černošským domorodcům v pralese a také mezi nimi pracoval jako lékař?

Myslíte, že křest může být nějak zmařen?

Je důležité množství vody, která je při křtu použita?

Je naše církev také otevřená pro všechny lidi?

Setkali jste se s někým, kdo čte Bibli a přitom nepatří do žádné církve? Proč to asi dělá?

11. A ještě se ohlédněte...

Odkaz na pracovní list

[11 Na cestě do Gazy](#)

[06 Křest etiopského dvořana](#)

Odkaz na píseň

[Jděte po všem světě \(BTS86\)](#)

[Ó Pane, smiluj se nad námi](#)

[Buď Bohu všechna chvála, čest a požehnání](#)

[Buď Bohu chvála, dík a čest](#)

[Jeden Pán, jedna víra, jeden křest pojí nás](#)

[Vlak Boží \(SV355\)](#)

[Jedno jsme v Duchu svatém \(SV119\)](#)

[Bratry, sestry potkávám \(SV105\)](#)

Cílová skupina

[Školní](#)

Katechetické cykly

[Pozvání na cestu - Skutky](#)

Biblický odkaz (kat)

[Skutky 8,26–40](#)